بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

İSLAM KAHRAMANLARI

SERİ 22

SEYFEDDİN KUTUZ

Kur'an, Sahih Hadisler ve Tarih Kitaplarına Göre Ayn Câlût Kahramanı

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا لَقِيتُمۡ فِئَةٗ فَٱثۡبُتُواْ وَٱذۡكُرُواْ ٱللَّهَ كَثِيرٗا لَّعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ

٤٥

"Ey inananlar! Bir toplulukla karşılaşırsanız dayanın; başarıya erişebilmeniz için Allah'ı çok anın"

Enfâl Sûresi 8:45

HJ CHE ALİM HJ CHE HARON

quranscience.my | facebook.com/QuranScienceMY

Ücretsiz dijital sürümü okumak için okutun: quranscience.my

© 2026 M / 1448 H quranscience.my — ücretsiz kitap. Satılamaz.

TEŞEKKÜR

Düşmanla karşılaşıldığında müminlere sebat etmeyi ve kendisini çokça anmayı emreden Allah'a hamd olsun. Efendimiz Peygamberimiz Muhammed'e ﷺ, onun âline ve ashabına ve onun yolunu güzellikle takip edenlere — bunların arasında Ayn Câlût kahramanı Seyfeddin Kutuz'a — salât ve selâm olsun.

Bu kitap özellikle sevgili eşime ithaf edilmiştir,

ZAHARAH MOHD LATİF;

sevgili çocuklarıma,

MUHAMMAD HAFİZ, NOOR HAZWANİ, ABDUL HAKİM, NOOR HİDAYAH, NOR AQİLA ve **NOR ATİQAH**;

ve damatlarımla gelinlerime,

FAZİLAH, MALEK, HANİN, FAİRİZAL ve **FİRWAN**.

İslam Kahramanları'nın bu yirmi ikinci kitabı, Seyfeddin Kutuz'un hayatını anlatır: Memlük sultanı olan eski bir köle; İzzeddin b. Abdüsselâm'ın fetvasını kabul eden, Baybars ile barışan ve Ayn Câlût'ta "Vâ İslâmâh!" nidasıyla Moğol ilerleyişini durduran, ardından sultan olmasından bir yıl geçmeden kendi emîrleri tarafından öldürülen bir hükümdar. Hayatı, hataları dahil, kaynakları hakkında dürüstçe anlatılmıştır. Allah bu ilmi faydalı ilim (ilmun yüntefeu bih) kılsın.

BU E-KİTABIN KAPAĞI HAKKINDA

Bu e-kitabın kapağında hiçbir insan veya hayvan tasviri yoktur. Kapakta sabah vakti Filistin'deki ***Ayn Câlût vadisi*** görülmektedir: yeşil çayırlar, kır çiçekleri, zeytin ağaçları, sabah sisi ve uzakta tepeler.

Gilboa Dağı'nın eteğindeki bir ***pınardan*** bir ***dere*** akar — "Ayn Câlût", Câlût Pınarı demektir — ve uzakta, savaştan sonra sessizleşmiş bir ordugâhın ***boş çadırları*** görülür.

Ön planda, çiğli otların üzerinde yere düşmüş ***bir Memlük çelik miğferi*** — Kutuz'un miğferini yere atıp "Vâ İslâmâh!" diye haykırdığı anı hatırlatır — ***eğri bir kılıç***, ***yuvarlak bir kalkan***, ***bir yay ile oklar*** ve Hülâgû'nun tehdit mektubunu hatırlatan ***açılmış bir mektup*** durur.

Alttaki ***koyu mavi bant***, ***ince altın çizgilerle*** çerçevelenmiştir ve yazarın adını taşır — İslam Kahramanları'nın tüm kapakları uyumlu olsun diye Seri 1'den Seri 21'e kadar olan kapaklarla aynıdır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İÇİNDEKİLER

SEYFEDDİN KUTUZ 5
1. SEYFEDDİN KUTUZ KİMDİR? 6
2. KÖLEDEN KOMUTANA 7
3. MISIR'DA MEMLÜK DEVLETİ 8
4. BAĞDAT'IN DÜŞÜŞÜ 9
5. ŞAM DİYARINDA MOĞOLLAR 11
6. SULTAN OLUŞU 12
7. HÜLÂGÛ'NUN MEKTUBU VE ÖLDÜRÜLEN ELÇİLER 13
8. İZZEDDİN B. ABDÜSSELÂM'IN FETVASI 14
9. BAYBARS İLE BARIŞMAK 16
10. FİLİSTİN'E YÜRÜYÜŞ 18
11. AYN CÂLÛT SAVAŞI 19
12. "VÂ İSLÂMÂH!" 21
13. ŞAM'IN KURTULUŞU 23
14. SÂLİHİYYE'DE SUİKAST 24
15. DEĞERLENDİRİLMESİ GEREKEN KISSALAR VE SAYILAR 26
16. AYN CÂLÛT'UN MİRASI 27
17. KUTUZ KISSALARININ KAYNAKLARI 28
18. ŞAHISLAR, YERLER VE ZAMAN ÇİZELGESİ 29
19. SEYFEDDİN KUTUZ HAKKINDA SIK SORULAN SORULAR 30
20. DERSLER VE SONUÇ 32
KAYNAKÇA 33
DESTEK VE BAĞIŞ 34

Renk rehberi: yeşil kutu = Kur'an ayeti; altın kutu = hadis; kahverengi kutu = siyer notu (siyer kitaplarının rivayeti); mavi tablo = karşılaştırma.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SEYFEDDİN KUTUZ

Hicrî 656 (miladî 1258) yılında Hülâgû Han komutasındaki Moğol ordusu Bağdat'ı yıktı, Abbâsî halifesini ve halkının çoğunu öldürdü. İki yıl sonra Halep ve Şam düştü. Pek çok kişi yeryüzünde Moğolları durdurabilecek bir güç kalmadığını düşünüyordu; sıradaki hedef Mısır'dı.

Hicrî 658 yılının 25 Ramazan'ında, bir cuma günü (3 Eylül 1260), Filistin'deki ***Ayn Câlût*** vadisinde, bir zamanlar pazarda satılmış bir köle olan Memlük sultanı ***Seyfeddin Kutuz*** miğferini yere attı ve haykırdı: ***"Vâ İslâmâh!"*** (Ey İslâm!). Moğol ordusu ilk kez açık bir meydan savaşında yenildi ve Mısır'a doğru ilerleyişi durduruldu.

Bu e-kitap, ***İslam Kahramanları*** serisinin yirmi ikinci kitabıdır. Kutuz'un hayatı el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si ile el-Yûnînî ve İbn Tağrîberdî'nin eserleri gibi tarih kitaplarından gelir. Her kıssanın kaynağı ve derecesi — Moğol elçilerinin öldürülmesi ve Kutuz'un kendi emîrlerince öldürülmesi gibi hoşa gitmeyen olaylar dahil — dürüstçe belirtilmiş ve dersleri Kur'an'a ve sahih hadislere dayandırılmıştır.

Kutuz'un hikâyesi, bir yıldan az hüküm süren ama İslâm dünyasını en kritik anında kurtaran bir liderin hikâyesidir.

SEYFEDDİN KUTUZ KİMDİR?

el-Melikü'l-Muzaffer Seyfeddin Kutuz b. Abdullah el-Muizzî olarak bilinir; Mısır'ın üçüncü Memlük sultanıdır. "El-Muizzî", onun Sultan el-Muiz İzzeddin Aybek'in memlükü (asker kölesi) olduğunu gösterir.

İbn Tağrîberdî ve ez-Zehebî, Kutuz'un bir keresinde asıl adının ***Mahmûd b. Memdûd*** olduğunu, Sultan Celâleddin Hârizmşah'ın yeğeni olduğunu ve çocukken Moğollarca esir alınıp köle olarak satıldığını söylediğini rivayet eder. Bu soy iddiası yalnızca kendi sözüne dayanır ve doğrulanamaz.

ADI VE LAKAPLARI

AD / LAKAP	AÇIKLAMA
Kutuz	Memlük olarak verilen Türkçe adı
Seyfeddin	"Dinin kılıcı"
el-Melikü'l-Muzaffer	"Muzaffer hükümdar"
el-Muizzî	Sultan el-Muiz Aybek'in memlükü
Mahmûd b. Memdûd	Kendi iddiasına göre asıl adı

ALINACAK DERSLER

Allah dilediğini yükseltir. Pazarda satılan bir köle ümmetin kurtarıcısı oldu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KÖLEDEN KOMUTANA

TARİHÎ NOT: MEMLÜK SİSTEMİ

O dönemde Mısır ve Şam'daki İslâm devletleri Orta Asya ve Kafkasya'dan erkek çocuklar satın alır, onları Kur'an, fıkıh ve savaş sanatıyla yetiştirir, sonra asker ve komutan olarak azat ederdi. Bunlara ***Memlük*** ("sahip olunan") denirdi. Birçoğu emîr ve sonunda sultan oldu.

Kutuz, Şam da dahil olmak üzere birkaç kez satıldıktan sonra Mısır'daki Memlük emîri ***İzzeddin Aybek*** tarafından satın alındı. Cesur ve sadık bir asker olarak yetişti ve rütbesi yükselerek Aybek'in güvendiği adam oldu.

Rivayetin derecesi: el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si, el-Yûnînî'nin Zeylü Mir'âti'z-zamân'ı ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
İbn Tağrîberdî, en-Nücûmü'z-zâhire; el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk.

ALINACAK DERSLER

Eğitim ve disiplin insanın kaderini değiştirebilir. Mütevazı bir başlangıç şerefe engel değildir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MISIR'DA MEMLÜK DEVLETİ

TARİHÎ NOT: EYYÛBÎLERDEN MEMLÜKLERE

Sultan es-Sâlih Eyyûb (Selâhaddin'in yeğeninin oğlu) hicrî 647'de, Kral IX. Louis komutasındaki Haçlılar Mısır'ı işgal ederken vefat edince, Memlükler Haçlıları ***Mansûre***'de yendi ve Fransa kralını esir aldı. Kısa süre sonra iktidar Eyyûbî ailesinden Memlüklere geçti.

İzzeddin Aybek hicrî 648'de sultan oldu. Hicrî 655'te öldürülünce yaklaşık on beş yaşındaki oğlu ***el-Mansûr Ali*** sultan yapıldı ve Kutuz, devlet işlerini yürüten sultan vekili, yani ***nâibü's-saltana*** oldu.

Rivayetin derecesi: el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si, el-Yûnînî'nin Zeylü Mir'âti'z-zamân'ı ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:

el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye.

ALINACAK DERSLER

Dünyevi güç daima el değiştirir. Kalıcı olan, onu elde tutarken yapılan amellerdir.

BAĞDAT'IN DÜŞÜŞÜ

TARİHÎ NOT: HİCRÎ 656

Hicrî 656 yılının Safer ayında (Şubat 1258), ***Hülâgû Han*** komutasındaki Moğol ordusu, beş asrı aşkın süredir Abbâsî Hilâfeti'nin başkenti olan ***Bağdat***'ı aldı. Halife el-Müsta'sım öldürüldü ve halkın çoğu katledildi. Kütüphaneler yok edildi; Dicle'nin sularının kitapların mürekkebinden karardığı söylenir.

İbn Kesîr çok büyük ölü sayıları verir — sekiz yüz bine kadar, hatta bazıları iki milyon demiştir. Modern tarihçiler bu sayıları abartılı bulur, ancak Bağdat'ın yıkımının İslâm tarihinin en büyük felaketlerinden biri olduğunda birleşir.

Rivayetin derecesi: Bağdat'ın düşüşü tarihen sabittir; ölü sayısı ve bazı ayrıntılar tartışmalıdır.

KAYNAK:
İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye; el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk.

Fakat Resûlullah ﷺ bu ümmetin yok olmayacağını müjdelemişti:

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 1920

حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ، وَأَبُو الرَّبِيعِ الْعَتَكِيُّ، وَقُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالُوا حَدَّثَنَا حَمَّادٌ، - وَهُوَ ابْنُ زَيْدٍ - عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ، عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ، عَنْ ثَوْبَانَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " لاَ تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ لاَ يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ كَذَلِكَ " . وَلَيْسَ فِي حَدِيثِ قُتَيْبَةَ " وَهُمْ كَذَلِكَ " .

TERCÜME:

Sevbân dedi ki: Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ***"Ümmetimden bir topluluk hak üzere galip olmaya devam edecektir; kendilerini yardımsız bırakanlar onlara zarar veremez. Allah'ın emri gelinceye kadar onlar bu hâl üzere kalacaklardır."***

SENED İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Saîd b. Mansûr, Ebü'r-Rebî' el-Atekî ve Kuteybe b. Saîd ← Hammâd b. Zeyd ← Eyyûb es-Sahtiyânî ← Ebû Kılâbe ← Ebû Esmâ er-Rahabî ← Resûlullah'ın ﷺ âzatlısı Sevbân رضي الله عنه.

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-İmâre, Hadis No. 1920.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Buhârî'den sonra en sahih hadis kitabı olan Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/muslim:1920a

Ve Allah müminleri ümitsizliğe düşmekten men eder:

ÂL-İ İMRÂN SÛRESİ 3:139

وَلَا تَهِنُوا۟ وَلَا تَحْزَنُوا۟ وَأَنتُمُ ٱلْأَعْلَوْنَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾

Gevşemeyin, üzülmeyin, inanmışsanız, mutlaka siz en üstünsünüzdür.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/3:139

ALINACAK DERSLER

Ne kadar büyük olursa olsun hiçbir felaket bu ümmeti bitirmez. Bağdat'ın karanlığından sonra Ayn Câlût'un ışığı geldi.

ŞAM DİYARINDA MOĞOLLAR

TARİHÎ NOT: DÜŞEN ŞEHİRLER

Hicrî 658 (1260) yılının başında Hülâgû Fırat'ı geçti. ***Halep*** kuşatılıp alındı ve halkının çoğu öldürüldü. Şam'ın Eyyûbî hükümdarı en-Nâsır Yûsuf kaçtı ve ***Şam*** savaşmadan teslim oldu.

Moğollar Gazze'ye kadar ilerledi. Bölgede büyük bir İslâm gücü olarak yalnızca Mısır kalmıştı ve Şam halkının çoğu Kahire'ye kaçtı. Sonra Büyük Han Möngke'nin ölüm haberi Hülâgû'ya ulaştı; Hülâgû ordusunun büyük kısmıyla doğuya çekildi ve komutanı ***Ketboğa***'yı hâlâ büyük bir kuvvetle geride bıraktı.

Rivayetin derecesi: el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si, el-Yûnînî'nin Zeylü Mir'âti'z-zamân'ı ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:

el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; el-Yûnînî, Zeylü Mir'âti'z-zamân; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye.

ALINACAK DERSLER

Bütün kapılar kapanmış gibi göründüğünde Allah hiç beklenmedik yerden bir yol açar.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SULTAN OLUŞU

TARİHÎ NOT: ÇOCUK SULTAN TAHTTAN İNDİRİLİYOR

Hicrî 657 yılının Zilkade ayında (Kasım 1259), Moğol tehdidi yaklaşırken Kutuz genç Sultan el-Mansûr Ali'yi tahttan indirip yerine geçti. El-Makrîzî, onun emîrler ve âlimler önünde devletin savaşı yönetecek güçlü bir sultana ihtiyacı olduğunu, bir çocuğa değil, savunduğunu anlatır.

Şöyle dediği de rivayet edilir: "Ben yalnızca Moğollara karşı birleşmemizi istiyorum; zafer kazandıktan sonra dilediğinizi sultan seçin." Tahtın bu şekilde alınması bazı tarihçilerce hâlâ sorgulanmaktadır ve burada dürüstçe belirtilmiştir.

Rivayetin derecesi: el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si, el-Yûnînî'nin Zeylü Mir'âti'z-zamân'ı ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; İbn Tağrîberdî, en-Nücûmü'z-zâhire.

ALINACAK DERSLER

Kritik anlar kararlı bir liderlik ister. Ancak dürüst tarih, o gücün nasıl alındığını da kaydeder.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HÜLÂGÛ'NUN MEKTUBU VE ÖLDÜRÜLEN ELÇİLER

TARİHÎ NOT: "KRALLAR KRALI"NDAN TEHDİT

Hülâgû, Kahire'ye tehditlerle dolu bir mektup taşıyan elçiler gönderdi. El-Makrîzî mektubun bir kısmını aktarır: Moğollar kendilerini cezalandırmak için Tanrı tarafından gönderilmiş bir ordu olarak tanıtıyor ve Mısır'ın geç olmadan teslim olmasını istiyordu, çünkü "kaleler bizi durduramaz, ordular bizi engelleyemez".

Kutuz emîrlerle istişare etti ve savaşmaya karar verdi. El-Makrîzî'ye göre halkın azmini güçlendirmek için elçilerin öldürülmesini ve başlarının Kahire'deki Bâbüzzüveyle'ye asılmasını emretti.

Bu davranış, elçileri koruyan Resûlullah'ın ﷺ uygulamasına aykırıdır. Sünen-i Ebû Dâvûd'da (No. 2761) onun

Müseylime'nin iki elçisine şöyle dediği rivayet edilir: "Elçiler öldürülmeseydi boyunlarınızı vururdum." Bu olay burada dürüstçe bir hata olarak belirtilmiştir.

Rivayetin derecesi: el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si, el-Yûnînî'nin Zeylü Mir'âti'z-zamân'ı ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye; Sünen-i Ebû Dâvûd 2761.

ALINACAK DERSLER

Düşmana karşı cesaret, şeriatı çiğnemeyi helâl kılmaz. Bir kahraman da hata yapabilen bir insandır.

İZZEDDİN B. ABDÜSSELÂM'IN FETVASI

TARİHÎ NOT: ÂLİMLERİN SULTANI

Orduyu finanse etmek için Kutuz halktan ek vergi almayı düşündü. Fetva istemek için âlimleri ve kadıları topladı. "Sultânü'l-ulemâ" diye anılan büyük Şâfiî âlimi ***İzzeddin b. Abdüsselâm*** şöyle fetva verdi: Düşman saldırdığında halktan almak caizdir, ancak ***devlet hazinesinde hiçbir şey kalmaması*** ve ***emîrlerin önce altınlarını, süslerini ve mallarını teslim etmesi*** şartıyla; öyle ki her birinin, sıradan bir insan gibi, yalnızca atı ve silahı kalsın.

Rivayete göre Kutuz fetvayı kabul etti ve işe kendisinden ve emîrlerden başladı.

Rivayetin derecesi: el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si, el-Yûnînî'nin Zeylü Mir'âti'z-zamân'ı ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
es-Sübkî, Tabakâtü'ş-Şâfi'iyyeti'l-kübrâ; el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk.

Yöneticilere nasihat dinin bir parçasıdır:

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 55

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادٍ الْمَكِّيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، قَالَ قُلْتُ لِسُهَيْلٍ إِنَّ عَمْرًا حَدَّثَنَا عَنِ الْقَعْقَاعِ، عَنْ أَبِيكَ، قَالَ وَرَجَوْتُ أَنْ يُسْقِطَ، عَنِّي رَجُلاً قَالَ فَقَالَ سَمِعْتُهُ مِنَ الَّذِي سَمِعَهُ مِنْهُ أَبِي كَانَ صَدِيقًا لَهُ بِالشَّامِ ثُمَّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سُهَيْلٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ تَمِيمٍ الدَّارِيِّ أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم قَالَ " الدِّينُ النَّصِيحَةُ " قُلْنَا لِمَنْ قَالَ " لِلَّهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ " .

TERCÜME:

Temîm ed-Dârî'nin rivayet ettiğine göre Peygamber ﷺ şöyle buyurdu: ***"Din nasihattir."*** Biz: Kime? dedik.

Buyurdu ki: ***"Allah'a, Kitabı'na, Resûlü'ne, Müslümanların yöneticilerine ve geneline."***

SENED İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Muhammed b. Abbâd el-Mekkî ← Süfyân b. Uyeyne ← Süheyl b. Ebî Sâlih ← Atâ b. Yezîd el-Leysî ← Temîm ed-Dârî رضي الله عنه.

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Îmân, Hadis No. 55.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Buhârî'den sonra en sahih hadis kitabı olan Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/muslim:55a

ALINACAK DERSLER

İyi bir lider âlimlerin nasihatini dinler ve fedakârlığı halktan istemeden önce kendisinden başlatır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BAYBARS İLE BARIŞMAK

TARİHÎ NOT: ESKİ RAKİPLER MÜTTEFİK OLUYOR

Rükneddin Baybars cesur bir Memlük komutanıydı. Birkaç yıl önce Memlükler arasındaki bir anlaşmazlıktan sonra Şam'a kaçmıştı ve Kutuz ile ilişkileri gergindi. Moğol tehdidi gerçek olunca Baybars, Kutuz'a yazıp eman istedi. Kutuz onu kabul etti, ikram etti ve ordunun öncü birliğinin komutanlığına getirdi.

Bu barışma, en çok ihtiyaç duyulan anda en iyi iki Memlük komutanını birleştirdi.

Rivayetin derecesi: el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si, el-Yûnînî'nin Zeylü Mir'âti'z-zamân'ı ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; İbn Tağrîberdî, en-Nücûmü'z-zâhire.

Kur'an, çekişmenin gücü zayıflattığı konusunda uyarır:

ENFÂL SÛRESİ 8:46

وَأَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَلَا تَنَٰزَعُواْ فَتَفۡشَلُواْ وَتَذۡهَبَ رِيحُكُمۡۖ وَٱصۡبِرُوٓاْۚ إِنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلصَّٰبِرِينَ ٤٦

Allah'a ve Peygamberine itaat edin; çekişmeyin, yoksa korkar başarısızlığa düşersiniz ve kuvvetiniz gider. Sabredin, doğrusu Allah sabredenlerle beraberdir.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/8:46

Ve Müslüman, kardeşini zulme terk etmez:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 2442

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ عُقَيْلٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، أَنَّ سَالِمًا، أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ ـ رضى الله عنهما ـ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ " الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لاَ يَظْلِمُهُ وَلاَ يُسْلِمُهُ، وَمَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللَّهُ فِي حَاجَتِهِ، وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرُبَاتِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ".

TERCÜME:

Abdullah b. Ömer'in rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ***"Müslüman Müslümanın kardeşidir; ona zulmetmez ve onu (düşmana) terk etmez.*** Kim kardeşinin ihtiyacını giderirse Allah da onun ihtiyacını giderir; kim bir Müslümanı bir sıkıntıdan kurtarırsa Allah da onu kıyamet gününün sıkıntılarından birinden kurtarır; kim bir Müslümanın ayıbını örterse Allah da kıyamet günü onun ayıbını örter."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahyâ b. Bükeyr ← Leys b. Sa'd ← Ukayl b. Hâlid ← İbn Şihâb ez-Zührî ← Sâlim b. Abdullah ← Abdullah b. Ömer رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Mezâlim, Hadis No. 2442.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/bukhari:2442

ALINACAK DERSLER

Ortak düşmana karşı durmak, eski anlaşmazlıkları bir kenara bırakmayı gerektirir.

FİLİSTİN'E YÜRÜYÜŞ

TARİHÎ NOT: ÖNCE SALDIRMA KARARI

Birçok emîr Moğollara karşı çıkmakta tereddüt ediyordu. El-Makrîzî, Kutuz'un onlara şöyle dediğini anlatır: "Ey Müslümanların emîrleri, uzun zamandır beytülmâlden yiyorsunuz ve şimdi savaşmayı istemiyorsunuz. Ben çıkıyorum; cihadı seçen beni izlesin, seçmeyen evine dönsün. Müslüman kadınların vebali geri kalanların boynunadır."

Hicrî 658 yılının Şâban ayında Memlük ordusu Mısır'dan çıktı. Kutuz, Moğolları Mısır'da beklemek yerine Filistin'e yürümeyi seçti. Moğollardan onlar da korkan Akkâ'daki Haçlılar, Memlük ordusunun topraklarından geçmesine ve erzak almasına izin verdi, ancak savaşa katılmadı.

Rivayetin derecesi: el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si, el-Yûnînî'nin Zeylü Mir'âti'z-zamân'ı ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; el-Yûnînî, Zeylü Mir'âti'z-zamân.

ALINACAK DERSLER

Bir liderin cesareti takipçilerine geçer. Öne çıkan tek bir kişi bütün bir ordunun ruhunu diriltebilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

AYN CÂLÛT SAVAŞI

TARİHÎ NOT: HİCRÎ 658, 25 RAMAZAN

İki ordu, Filistin'de Gilboa Dağı'nın eteğindeki bir vadi olan ***Ayn Câlût***'ta ("Câlût Pınarı") ***hicrî 658 yılının 25 Ramazan'ında***, bir cuma günü (3 Eylül 1260) karşılaştı. Kutuz'un, savaş İslâm dünyasının her yerinde hatiplerin Müslüman ordusunun zaferi için dua ettiği vakte denk gelsin diye cuma gününü seçtiği rivayet edilir.

Baybars öncü birliğe komuta etti ve Moğolları ana Memlük kuvvetinin beklediği vadiye çekti. Savaş çok çetin geçti ve bir Moğol hücumu Müslüman ordusunun sol kanadını neredeyse dağıtıyordu.

Rivayetin derecesi: el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si, el-Yûnînî'nin Zeylü Mir'âti'z-zamân'ı ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; el-Yûnînî, Zeylü Mir'âti'z-zamân; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye.

Allah, düşmanla karşılaşıldığında müminlere sebat etmeyi ve kendisini çokça anmayı emreder:

ENFÂL SÛRESİ 8:45

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا لَقِيتُمۡ فِئَةٗ فَٱثۡبُتُواْ وَٱذۡكُرُواْ ٱللَّهَ كَثِيرٗا لَّعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ ٤٥

Ey inananlar! Bir toplulukla karşılaşırsanız dayanın; başarıya erişebilmeniz için Allah'ı çok anın

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/8:45

Ve Resûlullah ﷺ savaş meydanında müminin tavrını öğretmiştir:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 2966

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ سَالِمٍ أَبِي النَّضْرِ، مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ وَكَانَ كَاتِبًا لَهُ قَالَ كَتَبَ إِلَيْهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أَوْفَى - رضى الله عنهما - فَقَرَأْتُهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فِي بَعْضِ أَيَّامِهِ الَّتِي لَقِيَ فِيهَا انْتَظَرَ حَتَّى مَالَتِ الشَّمْسُ. ثُمَّ قَامَ فِي النَّاسِ قَالَ " أَيُّهَا النَّاسُ، لاَ تَتَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ، وَسَلُوا اللَّهَ الْعَافِيَةَ، فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلاَلِ

السُّيُوفِ، ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ وَمُجْرِيَ السَّحَابِ وَهَازِمَ الأَحْزَابِ، اهْزِمْهُمْ وَانْصُرْنَا عَلَيْهِمْ ".

TERCÜME:

Sâlim Ebü'n-Nadr dedi ki: Abdullah b. Ebî Evfâ, (Ömer b. Ubeydullah'a) Resûlullah'ın ﷺ düşmanla karşılaştığı günlerden birinde güneş zevalden geçinceye kadar beklediğini, sonra insanların arasında kalkıp şöyle buyurduğunu yazdı: ***"Ey insanlar! Düşmanla karşılaşmayı temenni etmeyin, Allah'tan âfiyet isteyin. Fakat onlarla karşılaştığınızda sabredin ve bilin ki cennet kılıçların gölgesi altındadır."*** Sonra şöyle dua etti: "Ey Kitabı indiren, bulutları yürüten ve hizipleri bozguna uğratan Allahım! Onları bozguna uğrat ve bize onlara karşı yardım et."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Abdullah b. Muhammed el-Müsnedî ← Muâviye b. Amr ← Ebû İshâk el-Fezârî ← Mûsâ b. Ukbe ← Sâlim Ebü'n-Nadr ← Abdullah b. Ebî Evfâ رضي الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Cihâd ve's-Siyer, Hadis No. 2966.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/bukhari:2966

ALINACAK DERSLER

Mümin savaş aramaz; ama savaş geldiğinde sebat eder ve sabreder.

"VÂ İSLÂMÂH!"

TARİHÎ NOT: YERE ATILAN MİĞFER

Müslüman safları sarsılmaya başladığında, el-Makrîzî ve İbn Kesîr'in rivayetine göre Kutuz miğferini yere attı ve bütün gücüyle üç kez haykırdı: ***"Vâ İslâmâh!"*** (Ey İslâm!) — sonra muhafızlarıyla birlikte düşmanın ortasına daldı. Sultanlarını miğfersiz gören askerler toparlanıp hücuma geçti.

Moğol komutanı ***Ketboğa*** savaşta öldürüldü; Moğol ordusu dağılıp kaçtı. Zaferden sonra Kutuz'un atından inip şükür secdesine kapandığı ve dua ettiği rivayet edilir. Bu, Moğolların açık bir meydan savaşındaki ilk büyük yenilgisiydi.

Rivayetin derecesi: el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si, el-Yûnînî'nin Zeylü Mir'âti'z-zamân'ı ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye; el-Yûnînî, Zeylü Mir'âti'z-zamân.

Onun nidası kendisi için değil, İslâm içindi:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 2810

حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ أَبِي مُوسَى ـ رضى الله عنه ـ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ الرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِلْمَغْنَمِ، وَالرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِلذِّكْرِ، وَالرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِيُرَى مَكَانُهُ، فَمَنْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ " مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ".

TERCÜME:

Ebû Mûsâ dedi ki: Bir adam Peygamber'e ﷺ gelip şöyle dedi: Kimisi ganimet için, kimisi anılmak için, kimisi de yerini göstermek için savaşır; hangisi Allah yolundadır? Buyurdu ki: ***"Kim Allah'ın kelimesi en yüce olsun diye savaşırsa, o Allah yolundadır."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Süleymân b. Harb ← Şu'be b. el-Haccâc ← Amr b. Mürre ← Ebû Vâil Şakîk b. Seleme ← Ebû Mûsâ el-Eş'arî رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Cihâd ve's-Siyer, Hadis No. 2810.
DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.
Kaynak: sunnah.com/bukhari:2810

ALINACAK DERSLER

Kendini tehlikeye atmaya razı olan bir lider bütün orduya cesaretini geri verir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ŞAM'IN KURTULUŞU

TARİHÎ NOT: ŞAM VE HALEP

Ayn Câlût'tan sonra Moğol ordusunun kalıntıları Beysân'a kadar kovalandı ve tekrar yenildi. Hicrî 658 yılının Ramazan ayının sonunda Kutuz ***Şam***'a girdi ve halk onu sevinçle karşıladı. Baybars ardından Moğolları ***Halep***'e kadar kovaladı ve Şam diyarını onlardan temizledi.

Kutuz Şam'ın idaresini yeniden düzenledi, büyük şehirlere valiler atadı ve Mısır ile Şam'ı Memlük devleti altında birleştirdi.

Rivayetin derecesi: el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si, el-Yûnînî'nin Zeylü Mir'âti'z-zamân'ı ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:

el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; el-Yûnînî, Zeylü Mir'âti'z-zamân; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye.

ALINACAK DERSLER

Zaferin ardından yeniden inşa gelmelidir. Bir şehri kurtarmak bir son değil, bir başlangıçtır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SÂLİHİYYE'DE SUİKAST

TARİHÎ NOT: BİR YILDAN AZ

Mısır'a dönüş yolunda, ***hicrî 658 yılının 16 Zilkade'sinde*** (Ekim 1260), Sâlihiyye yakınlarında Kutuz, avdayken aralarında Baybars'ın da bulunduğu bir grup Memlük emîri tarafından öldürüldü. Tarihçiler çeşitli sebepler zikreder; bunlar arasında Kutuz'un Halep'i Baybars'a vaat edip sözünü tutmadığı ve Memlükler arasındaki önceki anlaşmazlıklardan kalan eski kinler vardır.

Ardından Baybars sultan yapıldı. Kutuz bir yıldan az hüküm sürmüştü. el-Kusayr'da defnedildi, naaşı daha sonra Kahire'ye nakledildi. Bu olay burada dürüstçe belirtilmiştir, çünkü her iki kahramanın tarihinin bir parçasıdır.

Rivayetin derecesi: el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si, el-Yûnînî'nin Zeylü Mir'âti'z-zamân'ı ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; İbn Tağrîberdî, en-Nücûmü'z-zâhire; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye.

Resûlullah ﷺ Müslümanlar arasında kan dökülmesine karşı sert bir uyarıda bulunmuştur:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 31

حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، حَدَّثَنَا أَيُّوبُ، وَيُونُسُ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنِ الأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ، قَالَ ذَهَبْتُ لأَنْصُرَ هَذَا الرَّجُلَ، فَلَقِيَنِي أَبُو بَكْرَةَ فَقَالَ أَيْنَ تُرِيدُ قُلْتُ أَنْصُرُ هَذَا الرَّجُلَ. قَالَ ارْجِعْ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ " إِذَا الْتَقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ ". فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا الْقَاتِلُ فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ قَالَ " إِنَّهُ كَانَ حَرِيصًا عَلَى قَتْلِ صَاحِبِهِ ".

TERCÜME:
Ahnef b. Kays dedi ki: (Fitnede) bu adama yardım etmek için çıktım; Ebû Bekre karşıma çıkıp: Nereye gidiyorsun? dedi. Bu adama yardım etmeye, dedim. Dedi ki: Dön, çünkü Resûlullah'ın ﷺ şöyle buyurduğunu işittim: ***"İki Müslüman kılıçlarıyla karşılaşırsa, öldüren de öldürülen de ateştedir."*** Ey Allah'ın Resûlü! Bu öldüren; peki öldürülenin durumu ne? dedim. Buyurdu ki: "O da arkadaşını öldürmeye hırslıydı."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Abdurrahman b. el-Mübârek ← Hammâd b. Zeyd ← Eyyûb es-Sahtiyânî ve Yûnus b. Ubeyd ← Hasan el-Basrî ← Ahnef b. Kays ← Ebû Bekre رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Îmân, Hadis No. 31.
DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/bukhari:31

ALINACAK DERSLER

Müslümanlar arasındaki iktidar kavgası en çok hizmet edenlerin canını alabilir. Düşmana karşı zafer, içerideki fitneden güvende olmayı garanti etmez.

DEĞERLENDİRİLMESİ GEREKEN KISSALAR VE SAYILAR

KAYNAK NOTU: GERÇEK İLE TASVİR ARASINDA

Kutuz'un hikâyesindeki bazı noktalar dikkatle değerlendirilmelidir. ***Birincisi***, Hârizmşah hanedanından geldiği iddiası yalnızca kendi sözüne dayanır. ***İkincisi***, Bağdat için milyonları bulan ölü sayıları abartılı kabul edilir. ***Üçüncüsü***, Ayn Câlût'taki iki ordunun büyüklüğü kesin olarak bilinmez; modern tahminler farklıdır ve oradaki Moğol kuvveti Hülâgû ordusunun yalnızca küçük bir kısmıydı.

Dördüncüsü, Moğolların Ayn Câlût'tan önce "hiç yenilmediği" tasviri tamamen doğru değildir; örneğin Pervân'da Celâleddin Hârizmşah'a karşı küçük yenilgiler almışlardı. Yine de Ayn Câlût, batıya ilerleyişlerini kalıcı olarak durduran ilk büyük yenilgileriydi.

Rivayetin derecesi: Ana olaylar sabittir; bazı sayılar ve ayrıntılar belirsizdir.

KAYNAK:
el-Makrîzî, İbn Kesîr, el-Yûnînî ve modern tarih çalışmalarının karşılaştırılması.

ALINACAK DERSLER

Kaynaklar konusundaki dürüstlük Ayn Câlût'un büyüklüğünü azaltmaz; hikâyeyi daha güvenilir kılar.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

AYN CÂLÛT'UN MİRASI

Ayn Câlût zaferi; Mısır'ı, Hicaz'ı ve Kuzey Afrika'yı Bağdat'ın başına gelen yıkımdan kurtardı. Kutuz'un savunduğu Memlük devleti iki buçuk asırdan fazla ayakta kaldı ve Kahire İslâm ilminin yeni merkezi oldu.

MİRAS	ETKİSİ
Moğolları durdurmak	Mısır ve Kuzey Afrika'ya ilerleyiş durdu
Hicaz'ı kurtarmak	Mekke ve Medine korundu
Memlük devleti	250 yıldan fazla ayakta kaldı
Kahire	Bağdat'ın düşüşünden sonra ilim merkezi oldu
Liderlik örneği	Ön safta savaşan lider

KUTUZ'UN VASIFLARI VE KARAKTERİ

VASIF	HAYATINDAN ÖRNEK
Cesur	Miğferini atıp düşmana dalması
İslâm için ihlâslı	"Vâ İslâmâh!"
Âlimleri dinleyen	İzzeddin b. Abdüsselâm'ın fetvası
Birliğe önem veren	Baybars ile barışması
Kararlı	Savaşa çıkmayı seçmesi
İnsan	Elçileri öldürmesi; tahtı alış şekli

ALINACAK DERSLER

Fedakârlıkla dolu tek bir yıl asırlarca süren bir tarihi değiştirebilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KUTUZ KISSALARININ KAYNAKLARI

Bu tablo, okuyucunun sahih olanı sadece meşhur olandan ayırabilmesi için her kıssanın kaynağını ve derecesini özetler.

KISSA	KAYNAK	DERECE
Hârizmşah soyundan gelmesi	İbn Tağrîberdî; ez-Zehebî	Belirsiz
Bağdat'ın düşüşü (h. 656)	İbn Kesîr; el-Makrîzî	Tarih
Daima galip olan topluluk	Sahîh-i Müslim 1920	Sahih
Sultan oluşu (h. 657)	el-Makrîzî	Tarih
Hülâgû'nun elçilerinin öldürülmesi	el-Makrîzî	Tarih
İzzeddin b. Abdüsselâm'ın fetvası	es-Sübkî; el-Makrîzî	Tarih
Din nasihattir	Sahîh-i Müslim 55	Sahih
Baybars ile barış	el-Makrîzî	Tarih
Müslüman Müslümanın kardeşidir	Sahîh-i Buhârî 2442	Sahih
Ayn Câlût (h. 658, 25 Ramazan)	el-Makrîzî; el-Yûnînî; İbn Kesîr	Tarih
Cennet kılıçların gölgesi altındadır	Sahîh-i Buhârî 2966	Sahih
"Vâ İslâmâh!"	el-Makrîzî; İbn Kesîr	Tarih
Allah'ın kelimesi en yüce olsun	Sahîh-i Buhârî 2810	Sahih
Kutuz'un öldürülmesi (h. 658)	el-Makrîzî; İbn Tağrîberdî	Tarih
İki Müslüman kılıçlarıyla karşılaşırsa	Sahîh-i Buhârî 31	Sahih
Bağdat'ta milyonları bulan ölü sayısı	İbn Kesîr	Abartılı

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ŞAHISLAR, YERLER VE ZAMAN ÇİZELGESİ

ŞAHIS	ROLÜ
İzzeddin Aybek	Kutuz'un efendisi; ilk Memlük sultanı
el-Mansûr Ali	Aybek'in oğlu; Kutuz tarafından tahttan indirildi
Hülâgû Han	Bağdat'ı yıkan Moğol komutanı
Ketboğa	Ayn Câlût'ta öldürülen Moğol komutanı
İzzeddin b. Abdüsselâm	Büyük âlim; "Sultânü'l-ulemâ"
Rükneddin Baybars	Öncü birlik komutanı; Kutuz'dan sonra sultan
el-Müsta'sım	Bağdat'taki son Abbâsî halifesi

YER	OLAY
Bağdat	Moğollarca yıkıldı (h. 656)
Halep ve Şam	Moğolların eline geçti (h. 658)
Kahire	Memlük devletinin merkezi
Ayn Câlût	Büyük zafer (h. 658, 25 Ramazan)
Beysân	Moğol kalıntıları yenildi
Sâlihiyye	Kutuz öldürüldü (h. 658)

YIL	OLAY
h. 648	Aybek Memlük sultanı oldu
h. 655	Aybek öldürüldü; Kutuz nâibü's-saltana oldu
h. 656	Bağdat'ın düşüşü
h. 657	Kutuz sultan oldu
h. 658	Halep ve Şam düştü; Ayn Câlût
h. 658	Şam kurtarıldı; Kutuz öldürüldü

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SEYFEDDİN KUTUZ HAKKINDA SIK SORULAN SORULAR

Bu bölüm, Seyfeddin Kutuz hakkında sık sorulan soruları cevaplar. Cevaplar kısadır; ayrıntılar önceki bölümlerdedir.

1. SEYFEDDİN KUTUZ KİMDİR?

Ayn Câlût'ta Moğolları yenen, Mısır'ın üçüncü Memlük sultanı (h. 657–658).

2. GERÇEKTEN HANEDAN SOYUNDAN MIYDI?

Kendisi öyle iddia etmiştir, ancak bu iddia doğrulanamaz.

3. MEMLÜKLER KİMDİR?

Çocukken satın alınıp yetiştirilen ve azat edilen, komutan ve sultan olan askerler.

4. BAĞDAT'TA NE OLDU?

Moğollar hicrî 656'da Bağdat'ı yıktı ve halifeyi öldürdü.

5. NASIL SULTAN OLDU?

Hicrî 657'de savaşın gereklerini gerekçe göstererek genç sultanı tahttan indirdi.

6. İZZEDDİN B. ABDÜSSELÂM'IN FETVASI NEDİR?

Emîrler önce kendi mallarını teslim etmeden halktan vergi alınamaz.

7. AYN CÂLÛT SAVAŞI NE ZAMAN OLDU?

Hicrî 658 yılının 25 Ramazan'ında, bir cuma günü (3 Eylül 1260).

8. "VÂ İSLÂMÂH" NE DEMEKTİR?

"Ey İslâm!" — Müslüman safları dağılmak üzereyken Kutuz'un nidası.

9. AYN CÂLÛT NEDEN ÖNEMLİDİR?

Moğolların Mısır'a, Hicaz'a ve Kuzey Afrika'ya ilerleyişini durdurdu.

10. KUTUZ HATA YAPTI MI?

Evet; bunlar arasında Resûlullah'ın ﷺ uygulamasına aykırı olarak Moğol elçilerini öldürmesi vardır.

11. NASIL VEFAT ETTİ?

Mısır'a dönüş yolunda, aralarında Baybars'ın da bulunduğu bir grup emîr tarafından öldürüldü.

12. HAYATINDAN ÇIKARILACAK EN BÜYÜK DERS NEDİR?

İhlâs ve fedakârlık, kısa bir sürede bile ümmeti kurtarabilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DERSLER VE SONUÇ

Kutuz'un hikâyesi; ümmeti en karanlık saatinde yöneten, İslâm için bir nidayla kazanan, ama kendi kardeşlerinin elinde düşen eski bir kölenin hikâyesidir.

DERS	KUTUZ'UN HAYATINDAN
Ümitsizliğe düşmemek	Bağdat'tan sonra; Âl-i İmrân 3:139; Sahîh-i Müslim 1920
Âlimleri dinlemek	İzzeddin'in fetvası; Sahîh-i Müslim 55
Önce liderler fedakârlık eder	Halkın vergisinden önce emîrlerin malı
Birlik	Baybars ile barış; Enfâl 8:46; Sahîh-i Buhârî 2442
Savaşta sebat	Ayn Câlût; Enfâl 8:45; Sahîh-i Buhârî 2966
Din için ihlâs	"Vâ İslâmâh!"; Sahîh-i Buhârî 2810
İç fitnenin tehlikesi	Kutuz'un öldürülmesi; Sahîh-i Buhârî 31
Kaynaklarda dürüstlük	Değerlendirilmesi gereken sayılar ve iddialar

Allah bizi Kutuz gibi kılsın: ümmetin başına felaket geldiğinde ümitsizliğe düşmeyen, âlimleri dinleyen ve yalnızca Allah'ın kelimesini yüceltmek için çalışan.

İnşallah İslam Kahramanları serisi ez-Zâhir Baybars'ın hikâyesiyle devam edecektir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAYNAKÇA

KUR'AN VE TEFSİR

Kur'ân-ı Kerîm, Osmanlı resmi ve Diyanet İşleri Başkanlığı meali. quran.com

İbn Kesîr, Tefsîrü'l-Kur'âni'l-azîm (Âl-i İmrân 3:139; Enfâl 8:45–46).

HADİS

Sahîh-i Buhârî 31, 2442, 2810, 2966. sunnah.com/bukhari

Sahîh-i Müslim 55, 1920. sunnah.com/muslim

Sünen-i Ebû Dâvûd 2761 (elçilerin korunması). sunnah.com/abudawud:2761

İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bârî; en-Nevevî, Şerhu Sahîhi Müslim.

TARİH VE BİYOGRAFİ KİTAPLARI

el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk.

İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye.

el-Yûnînî, Zeylü Mir'âti'z-zamân.

İbn Tağrîberdî, en-Nücûmü'z-zâhire fî mülûki Mısr ve'l-Kâhire.

es-Sübkî, Tabakâtü'ş-Şâfi'iyyeti'l-kübrâ (İzzeddin b. Abdüsselâm biyografisi).

TDV İslâm Ansiklopedisi, "Kutuz". islamansiklopedisi.org.tr/kutuz

QURANSCİENCE.MY'DEKİ İLGİLİ SERİLER

İslam Kahramanları, Seri 1: Hamza b. Abdülmuttalib'den Seri 21: Selâhaddin Eyyûbî'ye. quranscience.my/#pahlawan

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DESTEK VE BAĞIŞ

Bu e-kitap Müslümanlar için **tamamen ücretsiz** yayımlanmıştır ve **kesinlikle satılamaz**. Araştırma masraflarına, quranscience.my sitesinin barındırma giderlerine ve yeni e-kitapların yayımına destek olmak için yapılacak bağışlar memnuniyetle karşılanır — ancak **zorunlu değildir**. Allah her bağışı sadaka-i câriye olarak kabul etsin.

BAKARA SÛRESİ 2:261

مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتۡ سَبۡعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنۢبُلَةٖ مِّاْئَةُ حَبَّةٖۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ٢٦١

Mallarını Allah yolunda sarfedenlerin durumu, her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah'ın lütfü geniştir, O her şeyi bilendir.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/2:261

SEBE SÛRESİ 34:39

قُلۡ إِنَّ رَبِّي يَبۡسُطُ ٱلرِّزۡقَ لِمَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦ وَيَقۡدِرُ لَهُۥۚ وَمَآ أَنفَقۡتُم مِّن شَيۡءٖ فَهُوَ يُخۡلِفُهُۥۖ وَهُوَ خَيۡرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ٣٩

De ki: "Doğrusu Rabbim, kullarından dilediğinin rızkını hem genişletir ve hem de ona daraltıp bir ölçüye göre verir; sarfettiğiniz herhangi bir şeyin yerine O daha iyisini koyar, çünkü O rızık verenlerin en hayırlısıdır."

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/34:39

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 2588

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، وَابْنُ، حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلاَّ عِزًّا وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلاَّ رَفَعَهُ اللَّهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه, Resûlullah'tan ﷺ rivayet edildiğine göre şöyle buyurdu: "Sadaka maldan bir şey eksiltmez. Allah affeden kulun ancak izzetini artırır. Allah için alçakgönüllü olanı da Allah mutlaka yükseltir."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Birr ve's-Sıla ve'l-Âdâb, affetmeye ve tevazua teşvik bâbı, Hadis No. 2588.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/muslim:2588

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 1631

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، - يَعْنِي ابْنَ سَعِيد - وَابْنُ حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - هُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « إِذَا مَاتَ الإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلاَثَةٍ إِلاَّ مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه rivayet edildiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "İnsan ölünce ameli kesilir; ancak üç şey müstesnadır: sadaka-i câriye, faydalanılan ilim ya da kendisine dua eden salih evlat."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Vasiyye, insana ölümünden sonra ulaşan sevap bâbı, Hadis No. 1631.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/muslim:1631

CEZÂKUMULLÂHU HAYRAN KESÎRÂ

Bağış yapmak için yukarıdaki QR kodunu (DuitNow) okutun.

Uluslararası bağışçılar: yukarıdaki PayPal QR kodunu okutun ya da şu adresi ziyaret edin: paypal.me/quranscience

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir